

SENSUL ARTEI AMATOARE

Dezvoltarea în amploare și în profunzime a mișcării artistice de amatori din țara noastră, care cunoaște azi dimensiuni considerabile, a determinat în ultimii ani și unele preocupări teoretice, relative la acest domeniu. Mă refer la câteva încercări apărute în publicațiile culturale centrale și din regiuni, de a defini sensul artei amatoare. Într-unul din aceste articole, se arată că indeletnicirile artistice ale amatorilor au ca scop instruirea acestora. În altul, se observa că arta amatoare are ca destinație principală crearea unui public larg. Alt autor socotea că scopul artei amatoare este de a crea talente profesionale. Un critic considera că rezultatul cel mai însemnat al amatorismului artistic este educarea gustului pentru frumos. Desigur, asemenea susțineri sînt întemeiate, în mai mare sau mai mică măsură, neîntemeiată este însă orice încercare de unilateralizare a sensului artei amatoare. E un fenomen de masă, care face parte integrantă din revoluția culturală, s-a născut în condiții istorice complexe, cunoaște forme variate și care se înnoiește continuu; explicațiile particulare care tind a extrage de aici un aspect și de a-l generaliza absolut pot duce la denaturarea adevărului. În practică, mișcarea artistică de amatori născută din setea de cunoaștere și dragoste de frumos a maselor, cărora partidul le-a descătușat inepuizabila forță creatoare, răspunde unor importante sarcini politico-educative și cultural-artistice puse de revoluția culturală — contribuie la formarea noii conștiințe, socialiste, ridică noi talente, în proporții de mase, înprospătează mereu rîndurile artiștilor de profesie, lărgște continuu publicul capabil să formuleze cerințe din ce în ce mai înalte față de opera de artă — și acestea sînt doar o parte din caracteristicile enumerabile. Sensul mișcării artistice de amatori se cere așadar definit în mod complex și nu unilateral, adică așa cum o impune practica.

Pe de altă parte, articolele amintite priveau în general fenomenul la timpul său trecut și prezent, perspectivele de viitor fiind desenate vag sau întrezărite într-un

timp nu prea îndepărtat, și numai dintr-un unghi de vedere organizatoric. Or, se știe că și la noi, ca și în alte țări democrat-populare, legăturile din ce în ce mai strînse dintre arta profesionistă și cea amatoare, ridicarea continuă pe trepte calitativ superioare a artei amatoare, caracterul popular mereu mai pregnant și mai profund al artei profesionale, precum și alte determinări decid treptat într-o perioadă istorică mai amplă, ștergerea diferențelor esențiale dintre arta profesionistă și cea amatoare. Acest proces obiectiv generat de socialism e în plină desfășurare — faptele sînt extrem de interesante — în Uniunea Sovietică, de exemplu, au apărut cunoscutele teatre populare, de amatori, îndeplinind în linii mari aceleași funcțiuni artistice ca și teatrele de stat. Prin urmare, pentru a putea fi înțeleasă în veritabilul ei sens, mișcarea artistică de amatori trebuie privită ca un fenomen care se dezvoltă nu numai cantitativ, ci și calitativ, nu la întîmplare, ci cu o tendință și un tel istoricește determinate.

În raport cu aceste date, se poate aprecia că astăzi pornirile generoase ale unor instituții de artă sau artiști de a sprijini într-o atmosferă de bunăvoință condescendentă și cu aură festivă o formație amatoare sau alta, de a vizita în timpul liber un sat sau o întreprindere, de a considera munca artistică în mase ca un fel de apostolat benevol pe măsura posibilităților de transport și a condițiilor climatice favorabile etc., — constituie forme depășite de relații între arta profesionistă și cea amatoare. Ajutorul dat întîmplător unei echipe sau alteia, turneele sporadice și la intervale foarte mari în regiuni, existența unui instructor sau a altuia într-un club ales la întîmplare, nu mai răspund nevoilor reale ale amatorilor și nici extinderii și aprofundării mișcării. Cauza mișcării artistice amatoare nu e numai o cauză obștească, ea a devenit și o problemă de stat. Se știe de pildă că în domeniul teatrului, Legea de funcționare a instituțiilor teatrale și muzicale și instrucțiunile de aplicare a ei, prevăd obligații statale din partea teatrelor profesionale de a deservi sistematic satele din punct de vedere cultural-artistic. În-

strucțiuni, circuli, circuli, hotărâri ale forului de stat, Ministerul Învățămîntului și Culturii, prevăd obligațiile teatrelor de stat cu privire la sprijinirea calificată a concursurilor republicane biennale ale formațiilor de teatru. Legăturile dintre teatrul profesionist și teatrul amator intră acum într-o fază nouă, superioară, pe baza experienței acumulate, a elementelor noi apărute în viață și a cerințelor artistice sporite ale maselor.

Unele teatre din București și din regiuni au avut și au o activitate relativ bogată de sprijinire a amatorilor. Teatrul Municipal, teatrele din Bacău, Ploiești, Timișoara, Sf. Gheorghe, Petroșani, Orașul Stalin, Teatrul Național din Iași și poate încă vreo cîteva au vizitat multe sate în regiunile respective, au trimis instructori artistici în cămine culturale și în cluburi muncitorești, au creat spectacole cu piese din repertoriul amatorilor. Dar, în timp ce numărul teatrelor nu a crescut decît cu cîteva unități, și al artiștilor profesioniști cu cîteva zeci, numărul echipelor teatrale de amatori a crescut cu cifre de ordinul sutelor, iar cel al artiștilor amatori, cu altele, de ordinul miilor. Chiar dacă toți actorii și regizorii unui teatru ar instrui formații amatoare, ei n-ar izbuti să cuprindă decît o foarte mică parte din artiștii țărani și muncitori din regiunea lor. Din acest considerent și din multe altele (bineînțeleș și din considerente de conținut, al repertoriului, al nivelului spectacolelor de teatru etc., — care ar face obiectul unui alt articol) se simte acum nevoia, ca pe lângă unele din formele vechi de legătură între teatrul profesionist și cel amator, să fie dezvoltate amplu și forme noi. În primul rînd, ajutorul pentru *calificarea instructorilor echipelor de amatori* — prin asigurarea de lectori calificați la școlile populare de artă, conferențieri competenți la seminariile metodice de la casele regionale de creație populară, demonstrații experimentale cu spectacole model de piese într-un act, prezentate regulat la casele raionale de cultură. Apoi, o *deservire sistematică, după o hartă permanentă de turneu*, a orașelor și satelor din regiune, a întreprinderilor și instituțiilor în care sînt posibilități de a da spectacole la locul de muncă. Pe urmă, *contractul de colaborare artistică cu mari unități industriale sau cu unități agricole socialiste* (așa cum a realizat Teatrul Armatei cu uzinele „Tu-

dor Vladimirescu“, Teatrul Municipal cu uzinele „Mao Tze-dun“, — Teatrul „Mossoviet“ are strînse relații culturale cu uzina „Kalibr“ din Moscova de aproape trei decenii. Contractul de colaborare prevede un consiliu artistic comun al artiștilor din teatru și al celor din uzină, dezbateri comune asupra spectacolelor, informări reciproce și acțiuni culturale comune, etc.). Se înțelege că toate aceste forme noi și multe altele care apar trebuie să fie exprimate undeva sub formă de îndatoriri, și acest loc este tocmai Secțiunea de învățămînt și cultură a Sfatului popular regional. Cu ani în urmă, secțiunea respectivă a Sfatului popular regional Timișoara întocmise un asemenea act în care erau planificate minuțios toate acțiunile și datele privitoare la obligațiile instituțiilor de artă din regiune față de amatori. Această inițiativă bună ar trebui acum reluată, în lumina noilor condiții.

Pe de altă parte, forul obștesc al artiștilor profesioniști. Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale (A.T.M.) e cel mai chemat să vegheze asupra îndeplinirii unor atari îndatoriri la nivelul cerut și pe măsura însemnătății actuale a problemei. Dacă acel comitet de sprijinire a mișcării amatoare, instituit de A.T.M., va avea o perspectivă amplă și va lucra cu consecvență, așa cum l-au invitat s-o facă participanții la dezbaterile recentă, de pe urma căreia a și luat naștere, el va putea fără îndoială să contribuie substanțial la stringerea legăturii dintre arta profesionistă și cea amatoare, cu rezultate vizibile chiar în actualul concurs republican al artiștilor amatori.

E foarte posibil ca publiciști cărora le sînt apropiate problemele teatrului amator din țara noastră, ale artei amatoare sau alte persoane interesate în activitatea din acest domeniu să aibă de făcut rezerve, amendamente, sau completări la unele din punctele de vedere exprimate în paginile de față. Mi se pare însă indiscutabil că aprofundarea sensului actual al artei amatoare la noi în țară duce la concluzia existenței unor îndatoriri de principiu și practice ale artei profesioniste față de mișcarea artistică amatoare. Și la adevărul că aceste îndatoriri trebuie îndeplinite cu continuitate, într-un chip sistematic, după un plan bine organizat.

Valentin Silvestru